

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Ik vrees dat het voor weinigen onder u een verrassing zijn als ik beken dat ik slecht met cijfers ben. Ik ken onder mijn collega's enkele rekenwonders. Maar voor het merendeel van hen geldt toch dat het theologie werd omdat het met de exacte vakken nooit wat zou worden. Toch ken ik een collega die er beslist een pastoraal voordeel uit haalt bij elk jaartal onmiddellijk te weten hoe oud iemand toen was. 'Tsjonge', zegt hij dan, '1953. Toen was u toch eigenlijk nog maar 17 jaar oud'. U begrijpt dat een dergelijke opmerking het gesprek enorm helpt maar misschien begrijpt u ook dat ik daar maar niet aan zou moeten beginnen. Om u daar toch maar, een vanzelfsprekend volkomen geanonimiseerd voorbeeld van te geven: laatst was ik in gesprek met een beminnelijke oude dame. Ik was nog wat vol van de biografie over Huub Oosterhuis die ik die week net gelezen had en memoreerde hoe in de Lutherse kerk op het Spui de eerste stappen werden gezet voor een brede, maatschappelijk geëngageerde oecumenische beweging terwijl rondom het Lieverdje de provo's samendromden rondom de anti rookmagiër Robert Jasper Grootveld. 'Zeker', antwoordde de beminnelijke oude dame, 'ik was daarbij. Niet in de kerk hoor maar dansend rondom het Lieverdje'. Ik moet toch een keer echt mijn beeld van de tijd bijstellen: u reed in uw jeugd niet op houten banden op zoek naar voedsel maar rookte waarschijnlijk in uw Afghaanse jas uw eerste stickie.

Maar eigenlijk ging het me in dat gesprek over de hoop. En misschien nog wel meer over mijn heimwee naar die tijd toen het nog zo nadrukkelijk in de samenleving aanwezig was: in die Lutherse kerk daar en eigenlijk ook rondom het Lieverdje. Alles zou anders worden en dat zou niet lang meer duren. Er was - om het maar even met een oud liedje uit uw vroege jeugd te zeggen - 'a dawning of a new age' aangebroken. The age of Aquarius. Een tijd van - om toch maar even in de sfeer van dat liedje te blijven en even in eigen vertaling - van 'harmonie en begrip, sympathie en overvloedig vertrouwen. Gouden, levende dromen vol van visioenen. Mystieke, kristallen openbaringen en de werkelijke bevrijding van de geest.' Tja. Of ughe-ughe om met Robert Jasper Grootveld te spreken. Hoe houd je dat vol? Is en was dat alles niet veel te hooggestemd? Ligt dan niet de teleurstelling op de loer? Is deze nieuwe tijd, dit ochtendgloren, ooit wel gekomen?

Daar vonden de oude dame - die ik nu ook leerde zien als de jonge vrouw vol van opstandige hoop - en ik elkaar weer wel in: dat houd je inderdaad niet vol. Het is er niet van gekomen en hoe ouder je wordt, hoe minder je daarvan ziet. Daar wordt een mens inderdaad wanhopig van. Natuurlijk gold dat niet voor iedereen: hoe het met Robert Jasper Grootveld afgelopen is, weet ik eigenlijk niet. Ik vermoed dat hij zijn hele leven buitenissig is gebleven. Zulke mensen heb je. Maar in Huub Oosterhuis heeft iemand geleefd die zijn leven lang hoopvol is gebleven. Maar mogelijk wist bij uitstek hij dat zijn hulp wellicht ergens anders, van over de bergen bijvoorbeeld, vandaan zou komen.

Misschien zit daar ook wel de kern. Wie steeds maar weer ergens bij zichzelf de moed moet vatten, zal hem onvermijdelijk ergens onderweg

verliezen. Wie blijft uitzien naar de einder, en daar uiteindelijk ergens God vermoedt, houdt het vol.

Toch doet de apostel Petrus het nog net even anders in zijn brief aan de verzamelde gemeenten in Klein Azië. Want het punt is dat ook het wachten op de dag des Heren te lang kan duren. Natuurlijk zou het christendom een voorbeeld kunnen nemen aan het jodendom met haar onverwoestbare hoop op de komst van de Messias. Vandaag is het dan niet gebeurd maar God weet, gebeurt het morgen! Maar een niet gering probleem daarbij is dat de gemeente gelooft dat de Messias wel degelijk gekomen is. En dan duurt het wachten totdat je daar tekenen van ziet, wel heel erg lang. En hoe doe je dat zonder in teleurstellingen en verbittering te vervallen. Daar ging het gesprek met deze wijze, oude dame met haar jonge hart vooral over.

Dat is ook het probleem van Petrus. De tijd tikt voort. De gemeente heeft niet ervaren dat er na Pasen een revolutie heeft plaatsgevonden. Dat de wereld nu baadt in een vredig licht. Het kwaad, de vijandschap, de woede leeft onverstoort verder. Alsof er niets is gebeurd. Maar Petrus ontkent dat hevig. Er is wel degelijk iets gebeurd. Er is iets blijvend aan de verhoudingen tussen hemel en aarde gewijzigd. De dingen zijn niet meer hetzelfde als voorheen. Een nieuwe tijd is aangebroken, al heet dit dan niet *the age of Aquarius*. Vooral niet omdat er morgen weer een ander wereldbeeld dominant is.

Petrus doet dat in onze Schriftlezingen van vandaag op een op het eerste gezicht onnavolgbare wijze. Er speelt ook nogal wat vroegkerkelijke theologie mee waar wij als moderne mensen niet meer zo op ingericht zijn. De theologie van Petrus is voluit Paastheologie. Hij

heeft de gemeente op het oog die Pasen in de rug heeft. Een oude uitleg van deze brieven - die ik nog altijd verhelderend vind - is dat dit een soort Doopcatechese is. In de Paasnacht werden vanouds de nieuwe leden van de gemeente gedoopt en deze brieven zijn dus een ontvouwing van wat dat betekent. Hoe vanaf nu deze nieuwe leden van de gemeente in het leven staan. En wat opvalt, is dat er zeker nog wat te verwachten is. Er komt een dag waarin alles openbaar zal worden. Maar de gemeente heeft ook wat in handen. Er ligt ook wat achter haar. Nogmaals, de stand van zaken is veranderd. En dat komt door Jezus dood en opstanding. In het vroegkerkelijke denken en zoals we dat ook in de apostolische geloofsbelijdenis terugvinden, en niet te vergeten in allerlei prachtige verbeeldingen in de kunstgeschiedenis, daalt Jezus tussen dood en opstanding, neer ter helle. Hier in onze lezing noemt Petrus dat de gevangenis en zo vinden wij het ook vaak in de vroege kerk verbeeld. Nu wordt het ingewikkeld: in het vroegkerkelijke denken van Petrus waarvan ik nu ook maar meteen moet onthullen dat dit natuurlijk niet de apostel Petrus is maar een theoloog uit de 2e eeuw na Christus, in dit vroegchristelijke denken zijn die mensen gevangen die, verleid door gevallen engelen, voor het boze hebben gekozen. Zij hebben geleefd als in de dagen voor Noach, toen het kwaad wat zij deden hemeltergend was. Te beginnen vanaf het ongezonde huwelijk tussen deze gevallen engelen en de mensen die kinderen als reuzen opleverde. De mensen werden megalomaan. Hun machtswellust reikte tot in de hemel. Maar Jezus heeft tot hen gepreekt. Hij heeft hen met zijn zachtmoedigheid gewonnen. En bovendien, zo verzekert Petrus zijn gehoor, behoren jullie, gemeente, met jullie Doop eigenlijk ook tot de acht geredden op de ark van Noach. Ook jullie zijn, temidden van al dat woedende en boze water, veilig aan land gekomen. En met zijn achten, al staat dat nergens in het boek Genesis zo vermeld. Acht mensen. Voor

elke dag één. Met de achtste van terzijde, als koning David eertijds, voor die achtste dag. De dag van de hoop. De dag dat het echt helemaal klopt.

Er zit iets speculatiefs in die vroegkerkelijke theologie. In een apocrief boek als Henoeh worden dit soort beelden nog verder uitgewerkt. Toch hoop ik dat u het als ik het zo een beetje uit de losse pols vertel, zeker als u het vooral als beelden blijft zien, toch hoop ik dat u er ook iets bemoedigends in hoort. Petrus houdt zijn verzamelde gemeenten voor ogen dat de wereld zijn dreiging heeft verloren. Zo kan hij precies in dit hoofdstuk opnieuw beweren wat hij al eerder zei: alle engelen, machten en krachten zijn aan Christus onderworpen. Eerder al zei de apostel Paulus iets vergelijkbaars. En daarmee dus eigenlijk ook aan de gedoopte gemeente. Daar hebben jullie deel aan gekregen. Jullie hoeven geen enkele macht of kracht of zelfs engelen meer te vrezen. Jullie staan daarboven. Jullie zijn zelf de dragers geworden van Gods zachtmoedigheid die alle dingen heeft overwonnen.

En zo stelt Petrus zijn gemeente een soort soeverein gedrag voor. Op het eerste gezicht heeft het niet het spektakel van het dansen rondom het Lieverdje. Wees nou maar gewoon vriendelijk. Beantwoordt het kwade niet met het kwade maar laat de mensen verbaasd staan over het goede dat u maar blijft doen. Het lijkt weinig revolutionair. Zeker als wij daar bij betrekken wat wij een vorige keer hoorden, over het je invoegen in bestaande ordeningen en daar niet tegen protesteren. Maar dat is het eigenlijk wel. Want je doet het omdat het geen wezenlijke macht meer over je heeft. En als je er niet langer bang meer voor bent, heeft het eigenlijk zijn belangrijkste wapen al verloren. De gemeente persisteert, volhardt, staat er regelmatig, in een leven van liefde en vrede. Niet

omdat het bloemenkinderen zijn. Want dat kan een mens niet zijn leven lang volhouden. Maar omdat zij eigenlijk omhangen zijn, zoals wij het nog zullen lezen in het slot van de Petrusbrief, met de krans van de heerlijkheid Gods. God is natuurlijk ook geen lieverdje. Maar zijn liefde duurt wel in eeuwigheid.

Amen.